

Promover la cultura professiunala e la cultura laica

Grond interess e grondas spetgas per la revisiun totala da la lescha davart la promoziun da la cultura

DA MARTIN CABALZAR

■ Il sboz per la revisiun totala da la lescha chantunala davart la promoziun da la cultura è fruntada sin ordvart grond interess en il rom da la procedura da consultaziun. La regenza ha uss deliberà la missiva definitiva per mauns dal cussegl grond che vegn a tractar la fatschenta en sia sessiun dal favrer 2017.

Tenor il minister da cultura, cusseglier guvernativ *Martin Jäger*, sajan tant la lescha chantunala per promover la cultura da l'onn 1997 sco l'ordinaziun correspundenta da l'onn 1998 sa cumprovas fin oz en divers secturs. Perquai hajan ellas era servì sco basa da la revisiun actuala. Intginas regulaziuns sajan perquai era vegnidas surpigliadas entirmain en la lescha nova. Tenor avis da la regenza saja dentant stà necessari da formular la nova lescha en furma pli concisa. Tenor l'incumbensa dal cussegl grond saja la lescha per promover la cultura dentant vegnida revedida totalmein. Encuntercomi na saja denton betg vegnì resguardà la dumonda da posiziunar da nov la promoziun chantunala da la cultura. Resguardà han ins dentant diversas incumbensas parlamentaras sco l'incumbensa da deputà *Bruno Claus* (pcd Cuir), l'incumbensa da *Martin Montalta* (pbd Foppa) concernent l'elavuraziun d'in concept chantunal per promover e financiar ils museums regiunals ed ils centers da cultura regiunals sco era l'incumbensa da deputà *Marcus Caduff* (pcd Lumnezia) concernent ina pausa tar la lescha chantunala per il svilup economic.

Sco quai che *Martin Jäger* accentuescha saja sapientivamain betg vegnida discutada la dumonda da posiziunar da nov la promoziun chantunala da cultura, mabain era las structuradas novas che sajan

Cussegliev guvernativ Martin Jäger è stà surstà dal grond resun ch'il sboz da revisiun da la lescha davart la promoziun da cultura ha chattà en la procedura da consultaziun. Entradas èn betg main che 160 posiziuns.

FOTO O. ITEM

la finala resultadas da la refurma dal territorii cun la creaziun da novas regiuns.

160 posiziuns èn vegnidas inoltradas en il rom da la consultaziun

Surstà è *Martin Jäger* stà da retschaiver 160 intervenziuns inoltradas en il rom da la procedura da consultaziun. Da quellas derivan 44 da vischnancas, 32 d'organiziuns professiunalas ed uniuns, 25 da bibliotecas, mediatecas e ludotecas, 13 d'instituziuns culturalas, nov da regiuns, set da scolas da musica, sis da partidas po-

liticas, tschintg da museums ed archiv culturalas e trais d'organiziuns linguisticas. Bleras da quellas posiziuns hajan era pudì vegnir integradas en il sboz surlavurà da la lescha. Uschia duai la regenza vegnir obligada da relaschar in concept cumplexiv davart la promoziun da la cultura en il chantun Grischun e sfurzada da controllar quel preperiodicamain. Numerus ulteriurs impuls concrets sajan vegnids recepids, auters betg. Il problem saja che numerusas propostas sajan cuntradictorias.

Cumpetenzas da las regiuns e vischnancas

Da nov obtegnan las regiuns dal chantun l'incumbensa da manar scolas da chant e musica en tut l'intschess dal chantun. Las regiuns èn er obligadas da conservar bains culturalas da muntada regiunala e da render quels accessibels a la publicità. Plinavon èn las vischnancas u corporaziuns da vischnancas obligadas da promover ina purschida commensurada da bibliotecas e mediatecas. Il chantun sustegn finanzialmain scolas da chant e musica che vegnan manadas da las regiuns u da personas ed instituziuns incumbensadas da las regiuns. La contribuziun chantunala a las regiuns munta a 27 pertschient dals custs imputabels e quai tant per uffants da scola sco er per giuvenils fin ch'els han cumplenì lur 20avel onn. Las contribziuns dals geniturs per la scola da musica na dastgan betg surmuntar 33 pertschient dals custs imputabels.

Il chantun sa plinavant sustegnair instituziuns culturalas regiunals, cunzunt museums regiunals, archiv culturalas e posts regiunals da promoziun da cultura cun contribuziuns finanzialas. Quellas contribuziuns muntan per regla a maximal 25 pertschient.

Spartas da sustegn e promoziun or dal Fond da lottaria

Sco fin qua sa il chantun sustegnair cun contribuziuns singularas projects da cultura sin il sectur da musica, chant, litteratura, teater, saut, art furmativ ed applitgà, architettura, film, perscrutaziun scientifica da la cultura e dal spazi da viver. Ils ultims onns èn vegnidas inoltradas betg main che 900 dumondas sut quest titel a la cumissiun per la promoziun da la cultura.

Annualmain arranscha il chantun duas concorrenzas per la promoziun da la

lavor culturala professiunala e sustegn artists che s'occupan d'in tema specific. En mira vegnan pridas las spartas: art figurativ ed applitgà, film e video, litteratura, musica, teater, saut, istorgia e memoria.

A personas engaschadas professiunalmain sa il chantun metter a disposiziun stipendis per absolver in atelier en l'exteriur, actualmain è quai il cas a Vienna ed a Paris.

Sut il titel «Scola e cultura» èn previdas dapi 2013 contribuziuns per visitar arranschaments culturalas, concorrenzas per elavurar agens projects culturalas e per premiar projects realisads.

Plinavant san instituziuns culturalas dumandar per contribuziuns annualas per la realisaziun da lur programs annuals.

Onn per onn sustegn il chantun personas activas en la sparta culturala cun premis da cultura, da reconuschienscha e da promoziun en la dimensiun da radund 380 000 francs.

Sustegn ord agens mieds

Entant che la gronda part dals meds concedids en favur da la cultura derivan dal fond da lottaria sa il chantun era conceder contribuziuns annualas stablas ad instituziuns publicas e privatas ed ad uniuns tetgalas chantunals che s'occupan da la cultura e da la perscrutaziun da la cultura ord meds statals generals sche quellas instituziuns adempleschan in'impurtanta incumbensa chantunala u èn da muntada regiunala.

La cumpetenza da fixar l'autochezza da questas contribuziuns e las instituziuns che san profiter da quellas giascha tar il cussegl grond en il rom dal budget annual. En la totalità na vul il chantun denton betg metter a disposiziun dapli agens meds per la cultura.